

Augustinus, *Quaestio de ideis* (Discussie over de ideeën), quaestio XLVI uit de *De diversis quaestionibus LXXXIII*, ed. A. Mutzenbacher, Turnhout 1975 (Aurelii Augustini Opera omnia, Pars XII, 2). Vert. E.P. Bos

XLVI. De ideeën.

1. Men zegt dat Plato als eerste de term 'ideeën' heeft gebruikt. Het is echter niet zo dat, als deze naam niet bestond voordat hij hem had ingesteld, daarom òf de dingen zelf niet bestonden die hij 'ideeën' noemde, òf dat deze door niemand begrepen waren; maar deze of gene <denker> heeft misschien de ene of de andere naam gebruikt; men mag immers aan elk ding dat men kent en dat geen gebruikelijke naam heeft, welke naam dan ook geven. Het is immers niet waarschijnlijk dat er òf geen wijzen vóór Plato waren geweest, òf dat zij die dingen die Plato, naar men zegt, 'ideeën' noemde, wat voor dingen het ook zijn, niet gekend hebben, als inderdaad een zo grote kracht in die ideeën is dat niemand wijs kan zijn als hij deze niet kent.

Het is aannemelijk dat er ook buiten Griekenland onder andere volkeren wijzen zijn geweest; hiervan geeft ook Plato zelf niet alleen getuigenis door te reizen om zijn wijsheid te vervolmaken, maar hij vermeldt het ook in zijn boeken. Het is dus niet aannemelijk dat deze, wie zij ook zijn geweest, onbekend zijn geweest met de ideeën, hoewel zij deze misschien met een andere naam hebben genoemd.

Tot hier over de naam. Laten wij nu de zaak bestuderen, die men het allermeest moet beschouwen en kennen, wanneer men de woorden hun kracht heeft gegeven, opdat, wat ieder wil, hij het ding dat hij heeft leren kennen, een naam geeft.

2. In het Latijn kunnen wij dus van 'ideeën' of 'vormen' of 'soorten' spreken, opdat duidelijk is dat wij letterlijk vertalen. Als wij ze echter 'gronden' (*rationes*) noemen, nemen wij weliswaar afstand van een passende vertaling — immers, 'gronden' heten in het Grieks 'logoi', niet 'ideeën' — maar wie dit woord heeft willen gebruiken zal het niet mis hebben ten aanzien van de zaak. De ideeën zijn immers bepaalde hoofdvormen of stabiele en onveranderlijke gronden van de dingen, die zelf niet gevormd zijn, en daardoor eeuwig zijn en altijd op dezelfde manier bestaan, en die in het goddelijke verstand vervat zijn. Hoewel zij niet kunnen ontstaan of vergaan, kan men toch zeggen dat alles wat kan ontstaan en vergaan en wat ontstaat en vergaat volgens die ideeën gevormd wordt.

Men zegt echter dat alleen de redelijke ziel die <gronden> kan schouwen, namelijk met dat deel van <de ziel> waarmee zij uitblinkt als met een innerlijk en intellectueel gezicht en oog. En men zegt dat met dat deel de redelijke ziel zelf — niet in haar geheel, en niet ieder deel ervan, maar slechts die ziel die heilig en zuiver is — geschikt is om die <ideeën> te schouwen, dat wil zeggen, die redelijke ziel die dat oog zelf, waardoor die <ideeën> kunnen worden gezien, in een gezonde, oprechte en heldere toestand heeft waarbij zij gelijkt op die dingen die zij wil zien.